

ТРАГІКОМІЗМ ЯК ХАРАКТЕРНА РИСА НОВЕЛ О. ГЕНРІ

У статті розглядається трагікомічний характер новел О. Генрі, видатного американського письменника початку ХХ століття. Предметом дослідження постають твори “Останній листок” та “Дари волхвів”. Значна увага приділяється аналізу тематики та головної ідеї новел. Автор вивчає роль гумору, іронії у зображенні подій та героїв творів.

Ключові слова: новела, трагікомізм, мораль, гумор, іронія, образ.

В статье рассматривается трагикомический характер новелл О. Генри, известного американского писателя ХХ века. Предметом исследования являются произведения “Последний листок” и “Дары волхвов”. Значительное внимание уделяется анализу тематики и главной идеи новелл. Автор изучает роль юмора, иронии в изображении событий и героев произведений.

Ключевые слова: новелла, трагикомизм, мораль, юмор, ирония, образ.

The article deals with the tragicomical character of O. Henry's short stories, a famous American writer of the 20th century. The research objects are the stories “The Last Leaf” and “The Gift of the Magi”. A great attention is paid to the analysis of the subject matter and the main idea of the short stories. The author studies the role of humour and irony in the description of events and characters of the stories.

Key words: short story, tragicomism, moral, humour, irony, image.

Людина складний механізм, ключик до якого може підібрати далеко не кожен письменник. Головна мета митця – зацікавити читача, познайомити його з власними роздумами та баченням суспільних чи буденних проблем. Американський письменник О. Генрі увійшов в історію літератури як чудовий майстер слова. Уся його творчість проникнута увагою до простих людей, чії біди та радості він живо і яскраво зображував у своїх творах. Його новели мали свій характерний стиль. Більшості його творів притаманний комічний та іронічний тон. Розвиток дії та поведінка героїв, а інколи і серйозні явища у новелах О. Генрі завжди зводяться до жарту, до смішної розв'язки. Письменникові вдається на декількох сторінках показати комічні пригоди, у яких завжди відчувається заповітна мрія автора — побачити життя кращим.

О. Генрі – один з найпопулярніших американських новелістів початку ХХ століття. Він створив власний романтичний міф про “маленького американця” [1: 20]. Письменник у своїх коротких динамічних новелах дарує людям віру в любов. Оригінальність О. Генрі виявилася в блискучому застосуванні жаргону, гострих слівцець і виразів, і в загальній колоритності діалогів.

Актуальність роботи полягає в тому, що в наш час існує потреба знайомитися з творами, які звеличують справжні людські цінності, закликають творити добро та завжди мати надію в серці, в якій важкій ситуації не опинилася б людина. Метою дослідження є

© Назаренко М.М., 2011

аналіз явища “трагікомізм”, яке пронизує новели письменника. Твори О. Генрі наповнені соціальною тематикою, автор розкриває проблеми, які панували у тогочасному американському суспільстві. Проте, майже кожна з його оповідок радує, захоплює, пробуджує в душі надію й оптимізм, це виtokи добра, світла, життєрадісності та людяності.

Як відзначає І.М. Левідова, новели американського письменника – “не поверхова імітація літературних прийомів, це завжди комічний бурлеск, маленька петарда, яка розриває соціально-побутові, психологічні штампи” [1: 153]. О. Генрі вніс багато нового в розвиток жанру американської новели, про що свідчать різноманітні жанрові різновиди його новелістики: новела-сатира, новела-анекдот, новела-гротеск, пригодницька романтична новела, новела-пародія тощо [2: 421]. Твори малого жанру вимагали від письменника особливих засобів виразності. Саме тому новели насичені каламбурами, гумором.

Об’єктом дослідження є найяскравіші новели О. Генрі – “Останній листок” та “Дари волхвів”. “Останній листок” – одна з найкращих і найвідоміших новел письменника. Центральні персонажі твору – дві бідні дівчини-художниці Сью і Джонсі, які приїхали до Нью-Йорка з провінції. У листопаді одна з них, Джонсі, тяжко захворіла на пневмонію. Годинами вона дивилась у вікно, на плюц, який плився по стіні будинку у дворі, рахувала листки, що опадали з плюща. Джонсі здавалося, що коли останній лист опадє, вона помре. Усі зусилля Сью збити Джонсі з цієї небезпечної думки зазнавали поразки. І ось на плюці залишився останній листок. Життя дівчини врятував старий художник на ім’я Берман, бідний невдаха, який жив на першому поверсі, під студією Сью і Джонсі. Він під льодяним дощем уночі намальовав на стіні листок плюща замість того, який зірвав вітер. Образ листка, що не підкоряється холодним вітрам, збудив у Джонсі волю до життя, і вона одужала, а старий Берман помер.

На думку Ю.Б. Борева, найбільш психологічно складним образом в новелі є старий Берман [3]. Автор іронізує з його кумедної зовнішності. “Йому вже перевалило за шістьдесят, і борода в нього, як у скульптури Мікеланджело “Мойсей”, кільцями спускалася з його голови сатира на тіло карлика” [4: 33]. У мистецтві Берман був невдахою. Він весь час збирався створити шедевр, але навіть не почав над ним працювати. “Що ж до всього іншого, то це був буркітливий дідок, який нещадно знущався з усякої делікатності, в кому б вона не виявлялася, і дивився на себе як на сторожового пса, спеціально поставленого захищати двох молодих художниць у студії нагорі” [4: 32]. Але саме він виявляється спроможним на великий акт самопожертви – ціною власного життя підтримує дух Джонсі і рятує її від смерті. Цей старий невдаха і пияк постає взірцем тієї дієвої любові, яка без жодного слова кидається на допомогу і іншим. Образ Бермана набуває справжньої духовної величі. Невдаха і нездара зумів подарувати дівчині більше, ніж звичайний шедевр – життя. “Останній листок” – одна з найкращих новел в усій світовій літературі, яка розкриває тему відданої любові людини до людини.

Новела “Останній листок” – взірць майстерної композиції, вона вирізняється динамічним сюжетом. У ній автор використовує такий прийом, як несподівана кінцівка. Новела О. Генрі — про людяність, співчуття, самопожертву і про мистецтво, яке має спонукати до життя, давати наснагу, радість і натхнення. Це і є уроки О. Генрі, вони вчать радіти щирим людським почуттям, які можуть зробити життя у цьому шаленому світі щасливим і осмисленим [5: 15].

Трагікомізмом сповнена інша відома новела О. Генрі “Дари волхвів”. Цей твір розповідає про те, як молода сімейна пара вибирає подарунки на Різдво один одному. Ви-

бір подарунків був невеликим, адже молоді люди жили дуже бідно. Єдиними цінними речами, якими вони володіли, були розкішне волосся Делли та золотий годинник Джіма, який він отримав у спадок від батька. Таємно від чоловіка Делла постригла та продала своє волосся, щоб подарувати коханому золотий ланцюг для годинника. У свою чергу, Джім продав свій годинник, щоб придбати гребінці для своєї дружини. Комічна ситуація, в якій опинилися герої, має сумний відтінок. Ми бачимо молодих людей, які пожертвували своїми найціннішими речами, щоб порадувати найріднішу людину. Закохані дарують один одному подарунки і не можуть приховати сліз, адже вони не зможуть їх застосувати. Проте Делла та Джім розуміють, що немає нічого ціннішого, ніж їхнє кохання. Вони подарували один одному найголовніше – свою любов. О. Генрі звертає нашу увагу на істинні цінності, якими треба керуватися у різних життєвих ситуаціях. І саме тоді безглузді, смішні та сумні події будуть сприйматися як правильні, оптимістичні та щасливі. Недивлячись на те, що герої творів О. Генрі постають перед нами часто у важких, драматичних життєвих ситуаціях, у фіналі завжди торжествують добро, людяність, милосердя, надія, оптимізм.

Новела “Дари волхвів” утверджує торжество істинних цінностей. Вона вчить цінувати радість і тепло людського спілкування, кохання, щире почуття, здатність до самопожертви і вірну, безкорисну дружбу.

О. Генрі – “художник поетичного світовідчуття, чутливий і глумливий казкар, але казкар особливого складу, надзвичайно уважний до живих прикмет реального буття Америки своєї ери; творець власного, своєрідного, романтичного міфу про “маленького американця” початку ХХ сторіччя” [1: 4].

Будучи майстром у створенні іронічного і комічного образу, він вдало використовує різні стилістичні прийоми: метафори, порівняння, цитати, парадокси, перифрази, можна також зустрітись з фразеологізмами, реаліями, риторичними питаннями. О. Генрі часто живився просторіччя, жаргони, сленг, діалекти, щоб надати творові комізму [6: 134]. Письменникові властивий у більшості його оповідань глузливий або іронічний тон. Розвиток дії, поведінка героїв, а іноді і дуже серйозні явища в новелах О. Генрі завжди зводяться до жарту, до смішної розв’язки. Він тонко помічає комічне в людях, в їх поведінці, в тих ситуаціях, які складаються в процесі зіткнень між героями. Сміх О. Генрі добродушний, у ньому немає грубості і цинізму. Сміх О. Генрі шляхетний, бо в його основі лежить глибока віра в людину, любов до нього, ненависть до всього, що спотворює життя людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левидова И.М. О. Генри и его новелла / И.М. Левидова. – М. : Худож. лит., 1973. – 252 с.
2. Літературознавчий словник-довідник [уклад. Р.Т. Гром’як, Ю.І. Ковалів, В.І. Теремко та ін.]. – К. : Академія, 1997 – 752 с.
3. Борев Ю.Б. Предмет и задачи эстетики / Ю.Б. Борев. – М., 1985. – 342 с.
4. Генрі О. Оповідання / О. Генрі. – Х. : Фоліо, 2006. – 223 с.
5. Бровко М.М. Предмет эстетики і мовознавство / М.М. Бровко. – К., 1994. – 23 с.
6. Мінчин В. Деякі питання теорії комічного / В. Мінчин. – К., 1959. – 165 с.